

Felelősség

DUJ DZSÉNE ONLINE

Mit tehettem volna még?

Kulcsár Sándorné Alföldi Gabriella

Tiszavasváriban születtem, két évet leszámítva itt éltem, tanultam és dolgoztam. Most, 69 évesen is itt élek. Itt az örökségem, a múltam, a jelenem. Szeretem a városomat történelmével, természeti adottságaival, épületeivel, szűk, kátyús utcáival, az itt élő emberek sokszínűségével. Soha nem vágytam el innen, mikor nem itt éltem, visszavágytam.

Tettem-e valamit a városért?

Csak annyit, amennyit minden ember, aki itt él és dolgozik. Volt, amin szerettem volna változtatni, de ehhez nem éreztem magam kompetensnek. Nem voltak olyan kapcsolataim, amin keresztül véleményezhettem volna a várost érintő problémákat, fejlesztéseket. Nem vettem részt nyilvános meghallgatásokon, nem csatlakoztam a városban működő társadalmi, kulturális vagy hagyományörző csoportokhoz. De mégis! Tagja voltam néhány évig a Tiszavasvári Népzenei Együttesnek, amivel akkor szép eredményeket értünk el. Sajnálom, hogy felbomlása után szinte teljesen eltűnt a város kulturális történetéből. Tehettem volna valamit, hogy ne így legyen? Nem tudom! Éltem mint egy átlag városlakó, követtem a változásokat, betartottam a szabályokat, kerültem a konfliktusokat, a véleményemet pedig megtartottam magamnak. Hogy ez közöny? Ha valaki ismeri a családom történetét, megértheti, hogy ez a viselkedésem csak védekezés. Nehéz megélni azt, hogy a felmenőim tettei, amik valamikor a város érdekében, a város fejlődését segítették, szinte teljesen eltűntek, illetve jelentéktelenné váltak.

Hogy miért nem tettem érte? Nem tudom!

Tettem-e valamit a roma-magyar együttélésért? Másként tenném fel a kérdést. Mit tettem és mit nem tettem ezért?

Amikor 1975-ben óvónőként munkába álltam, még nem érintett meg a „roma kérdés”. Amikor gyermekvédelmi felelősként szembesültem a Széles úti romák életkörülményeivel, akkor sem láttam a látható „nyomor” mögött az emberi sorsokat. Az első óvodai „cigány csoport” megalakulásakor mintegy tanulmányi kirándulásként nézhettem be az ottani munkába. Nem láthattam (vagy nem akartam látni), mi van a színfalak mögött: a szülők teljes kizárása, a napi fürdetés, a tetűirtás, az „óvodai ruha”, a többi óvodai csoporttól való elszigetelés, a szegényes tárgyi felszereltség, az ott dolgozók elvárt, de nem elismert munkája. Amikor később, több tudással és jóval több tapasztalattal a hátam mögött lehetőségem volt a csak roma gyerekeket nevelő óvodában dolgozni, már megéreztem valamit abból az előítéletekkel teli, kirekesztő társadalmi valóságból, ami a városunk roma lakossága felé egyre nyíltabban megnyilvánul. Akkor az ott dolgozókkal, dajkákkal, óvodapedagógusokkal közösen megpróbáltunk jelen lenni a város többi óvodájával együtt programokon, városi rendezvényeken. Közösen győztük meg a szülőket, engedjék a gyerekeiket találkozni a város nem roma gyerekeivel, együtt lenni sport vagy kulturális találkozókon.

Mi volt ebben az én szerepem? Csak annyi, amennyi a többi ott dolgozónak. Mindent együtt csináltunk, együtt harcoltuk ki az eredményeinket a szülőkkel, az óvoda vezetésével. Hol volt ebben a város? Láthatták a gyerekeinket, annak a népcsoportnak a gyerekeit, akiket okkal-ok nélkül megbélyegeznek. Láthatták, hogy miként viselkednek, hogy ugyanúgy örülnek, lelkesednek, mint minden gyerek, és láthatták volna, ha jobban odafigyelnek, hogy csillog a szemük, és árad belőlük a szeretet. De nem látták! Maradt a gyanakvó tekintet, az elhúzódás, az előítélet. Akkor nem éreztem, hogy tehetek ez ellen valamit, csak azt éreztem, hogy engem is bekerít a másodrangúság, a saját pedagógustársaim, ismerőseim „sajnálkozása”. Lehetőségem volt rá, hát elmentem egy másik óvodába. Éreztem-e valamiféle lelkiismeret-furdalást, hogy elmenekülök a nehézségek elől? A döntésemkor nem! De történt valami, amit sosem felejték el. A buszmegállóban álltam, amikor egy roma apuka meglátott, leugrott a kerékpárról, és odajött hozzám.

– Óvónéni! Miért ment el? Hiányzik a gyerekeknek! Nem lehet visszacsinálni? – kérdezte.

Annyira váratlanul ért a kérdése, és olyan őszinteség volt a szemében, hogy zavaromban csak annyit tudtam mondani, hogy visszahívtak a volt óvodámba, és ott is számítanak rám.

– Olyan jó volt, amíg itt volt, vitték a gyerekeket mindenfelé. Focizhattak. Milyen jó volt a verseny a csarnokban! Mondja meg! Ugye azért ment el, mert cigányok vagyunk? – a szemembe nézett, és nem tudtam válaszolni. Láttam rajta, hogy megbántva érzi magát.

– Ne gondolja, hogy bántani akarom – folytatta –, de tudja, cserben hagyott bennünket! – nem köszönt el, csak felugrott a kerékpárjára és elhajtott.

Álltam ott, és éreztem, hogy igaza van. Gyenge voltam, és nem vállaltam fel, hogy harcoljak értük. A könnyebb utat választottam, azt, ahol nincs előítélet, és mint óvodapedagógus egyenrangú lehetek. Ez az eset mélyen bennem maradt. Amikor pár év után újra munkahelyet váltottam, szabad választásom volt, hogy visszamegyek, és jóvá teszem azt, amit akkor ez az apuka a szememre vetett. Nagyon nehéz, de csodálatos évek következtek! Kis eredmények, kis sikerek, de már elismerések is, és talán az elfogadás csírája is megjelent a városban, bár csak a gyerekek irányában. Sorolhatnám, mit tettem, vagyis inkább tettünk abban a több mint 100 éves épületben; a vert vagy vályogfalak között magas szintű pedagógiai munka folyt. Munkánk során nemcsak a környékről, de az ország távolabbi részéről is jöttek hozzánk látogatóba, hogy megismerjék az óvodát, és hírét vigyék, hogy Tiszavasváriban egy roma gyerekeket nevelő intézmény mintaszerű módszertani gyakorlatot valósít meg. A nyílt napjainkra, rendezvényeinkre érkezők gyakran mondták: „csodát tettetek”.

Most, ahogy ezt írom, látom a gyerekek csillogó szemét, az igazi, gyermeki rácsodálkozást a környezetükre, a mesékre, a valóságra. Látom a focipályán szívvel-lélekkel küzdő fiainkat, a táncosaink örömét az elismerések után. Látom a szülők mosolyát, lelkemben érzem a bizalmukat. Megyek az úton, elém szalad és rám nevet egy-egy volt óvoda. A nagymama, aki az unokáit hozta-vitte az oviba, jó egészséget kíván. Egy egykori apuka odajön hozzám, és azt mondja, olyan régen láttam, beszéljünk egy kicsit. Látom a középiskolásokat, a városi rendezvényeken részt vevő roma gyerekeket,

hallom őket verset, mesét mondani, és most mondanám azt, ez az a csoda, amihez én, mi, hozzátettünk valamit.

DE! Megyek az úton, és látom a kukába turkálókat, hallom a rájuk mondott jelzőket, és nem szólok! Hallom, ahogy a közmunkásokra megjegyzéseket tesznek az arra járók, és nem szólok! Hallom, ahogy a boltban kioktató módon beszélnek roma vásárlóval, és nem szólok! Hallom, ahogy börtöntölteléknek neveznek általános iskolás gyerekeket, és nem szólok! Hallom, hogy ismerősök, ismeretlenek ítélkező módon beszélnek a romákról, és nem szólok! Félek a nem romák reakciójától. Félek, mert az ő véleményük a hallható, akkor is, ha az általánosít, és arra is hat, aki nem érdekli meg. A romák reakciójától nem félek. Megértem őket! Miért? Mert még mindig bennem él az egykori kirekesztett óvónő másságérzése, amit ennyi év után sem tudok feldolgozni. Az ő kirekesztettségük, megbélyegzésük sokkal régebbi, és mélyebb. Miért gondoljuk mégis úgy, hogy csak nekik kell változniuk?